

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 148/2012-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 3. apríla 2012 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti S., a. s., B., zastúpenej advokátom JUDr. R. K., P., vo veci namietaného porušenia základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. novembra 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 206/2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti S., a. s., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. februára 2012 doručená sťažnosť spoločnosti S., a. s., B. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len

„dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 29. novembra 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 206/2011.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ vystupoval ako odporca v konaní Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) vedenom pod sp. zn. 6 C 107/2010, začatom na návrh E. M., T. (ďalej len „navrhovateľka“), vo veci zaplata sumy 183,10 € s príslušenstvom. Žalovaná suma predstavovala sťažovateľom nezaplatenú splátku dôchodku za mesiac apríl 2010.

Okresný súd rozsudkom č. k. 6 C 107/2010-99 z 20. januára 2011 uložil sťažovateľovi povinnosť zaplatiť navrhovateľke 183,10 € s príslušenstvom, keď dospel k záveru, že medzi sťažovateľom a navrhovateľkou bola 24. júla 1995 uzavretá „Zmluva o poskytovaní plnenia z Podporného dôchodkového fondu S., a. s.“, ktorá je svojím obsahom zmluvou o dôchodku podľa § 842 – § 844 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“). Zmluvou sa sťažovateľ zaviazal navrhovateľke ako svojej zamestnankyni vyplácať po jej odchode do dôchodku doživotnú rentu v sume 5 516 Sk mesačne. Sťažovateľ však navrhovateľke 3. novembra 2009 doručil výpoveď predmetnej zmluvy podľa § 582 Občianskeho zákonníka, a preto jej dôchodok za apríl 2010 už nevyplatil.

Podľa názoru okresného súdu sa spornou zmluvou v prospech navrhovateľky „založilo právo na vyplácanie dôchodku doživotne, t. j. na dobu určitú neurčitého trvania, je presne určený okamih začiatku vyplácania dôchodku a okamih ukončenia právneho vzťahu, a to smrťou, ktorá skutočnosť nie je závislá od ľudskej vôle. Už charakter predmetného právneho vzťahu svedčí o tom, že takýto typ zmluvy nie je možné dohodnúť na čas neurčitý, ale buď doživotne, teda do okamihu smrti oprávneného, alebo na inak určenú dobu neurčitého trvania špecifikovanú určitým časovým úsekom – lehotou, ktorá má svoj začiatok a koniec. Je nepochybné, že pri predmetnej zmluve je jasne daný jej začiatok, 7. 3. 1997, a tiež je jasne špecifikovaný jej koniec, smrťou navrhovateľky. Jedná sa teda o určitú dobu s presne určeným začiatkom a koncom, len jej trvanie je neurčité. Trvanie právneho vzťahu bolo účastníkmi konania dohodnuté do okamihu úmrtia navrhovateľky,

teda do doby nastania skutočnosti nezávislej od ich vôle, ale do doby objektívne zistiteľnej a určiteľnej. Ustanovenie § 582 ods. 1 Občianskeho zákonníka upravuje možnosť ukončenia právneho vzťahu a spôsob zrušenia záväzku založeného zmluvou uzavretou na neurčitú dobu, predmetom ktorého je opakovaná činnosť alebo záväzok, a to jednostranným právnym úkonom – výpoveďou. Vzhľadom na skutočnosť, že predmetná zmluva... nebola uzavretá na dobu neurčitú, nebolo právom odporcu vypovedať ju podľa § 582 Občianskeho zákonníka... Výpoveď daná odporcom je potom v rozpore so zákonom a ako právny úkon je v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka neplatná...“.

K námietke sťažovateľa o neplatnosti predmetnej zmluvy o dôchodku z dôvodu nedostatočnej identifikácie oprávnenej osoby v texte zmluvy okresný súd uviedol, že „*neoddeliteľnou súčasťou zmluvy je žiadosť navrhovateľky o poskytnutie plnenia, kde je jej identifikácia dostatočná*“. Navyše, „*v zmluve sú označené obe zmluvné strany spôsobom dostatočne pre ne určitým, keďže odporca dlhodobo poskytoval riadne navrhovateľke zmluvné plnenie, je v nej písomne vymedzený obsah – predmet zmluvy a zmluva je podpísaná navrhovateľkou ako oprávnenou zo zmluvy a za odporcu ako povinného osobou určenou štatútom podporného dôchodkového fondu vydaným odporcom*“.

Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie. V ňom tvrdil neplatnosť spornej zmluvy o dôchodku, pretože «*článok II. Zmluvy o dôchodku obsahuje záväzok vyplácať príjemcovi doživotne sumu v určitej výške..., v rozpore s tým článok III. posledná veta Zmluvy o dôchodku obsahuje dojednanie podľa ktorého „Vyplácanie plnenia skončí mesiacom, ktorého sa príjemca dožil“.*». Z toho podľa sťažovateľa vyplýva, že „*zmluva o dôchodku odporuje ustanoveniu § 842 Občianskeho zákonníka, keď právo na dôchodok je dohodnuté doživotne a zároveň i na inak určenú dobu neurčitého trvania*“. Z rovnakého dôvodu má byť sporná zmluva i neurčitá, „*a to vo vymedzení dĺžky trvania práva na dôchodok*“, „*pretože z jej obsahu vyplývajú najmenej dve alternatívy vymedzenia body trvania práva na dôchodok, pričom ani s použitím výkladových pravidiel podľa ustanovenia § 35 Občianskeho zákonníka nemožno zistiť, do kedy má právo na dôchodok trvať*“.

Sťažovateľ ďalej v odvolaní (rovnako ako v prvostupňovej fáze konania) argumentoval nedostatočným označením osoby oprávnenej z predmetnej zmluvy, keďže „zo zmluvy o dôchodku je zrejmé, že táto nemá žiadnu prílohu, ktorá by tvorila jej neoddeliteľnú súčasť“, ako to tvrdil okresný súd. Závazok plniť z uzavretej zmluvy o dôchodku podľa sťažovateľa v súlade s § 575 ods. 1 Občianskeho zákonníka zanikol aj v dôsledku uplatňovania § 27 ods. 8 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o bankách“), ktorý banke zakazuje hospodársky neodôvodnené plnenie a plnenie, za ktoré banka nedostáva zodpovedajúcu protihodnotu. Okresný súd tak sťažovateľovi „prikazuje porušovať zákon“.

S poukazom na odbornú literatúru sťažovateľ nesúhlasil s právnym záverom okresného súdu, že predmetná zmluva o dôchodku je zmluvou uzavretou na dobu určitú, pretože „princípom právnej úpravy dôchodku... je neurčitosť trvania práva na dôchodok. Právo výplaty dôchodku je charakterizované neurčitosťou doby trvania... Pretože nemožno uzatvoriť platne takú zmluvu o dôchodku, ktorá by založila právo na výplatu dôchodku na dobu určitú (dobu určitého trvania), nemôže súd výkladom tohto ustanovenia dospieť k záveru, že zmluva o dôchodku sa uzatvára na dobu určitú.“. V tejto súvislosti sťažovateľ zdôraznil „rozdiel medzi trvaním práva na dôchodok a medzi trvaním zmluvy o dôchodku. Ide o rozdiel medzi trvaním zmluvy ako právneho dôvodu vzniku práva na dôchodok... a trvaním práva na dôchodok, ktoré je obsahom zmluvy. Ustanovenie § 842 Občianskeho zákonníka nič nestanovilo o dobe, na ktorú sa uzatvára zmluva o dôchodku, stanovilo len, že zmluvou sa zakladá... právo (na vyplácanie dôchodku). Súd prvého stupňa nesprávne právne posúdil, že údajne určitá doba trvania práva na dôchodok („na doživotne“) zakladá zákonom určenú dobu (určitú) trvania zmluvy.“. Na príkladoch iných zmluvných typov regulovaných Občianskym zákonníkom sťažovateľ ad absurdum dôvodil, že „ak by sme pripustili možnosť, že zmluvy uzatvárané na dobu končiacu smrťou zmluvnej strany, sú uzatvárané, bez ohľadu na ich znenie, na dobu určitú, dôsledkom by bola nemožnosť uzatvoriť zmluvu o nájme s fyzickou osobou ako nájomcom na dobu neurčitú, čoho následkom by bola nemožnosť vypovedania takejto zmluvy“. Ak okresný súd charakterizoval smrť fyzickej osoby ako objektívne zistiteľnú právnu skutočnosť,

sťažovateľ v odvolaní poukázal aj na možnosť vyhlásenia za mŕtveho podľa zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), ktorá v § 198 OSP pojmovo predpokladá prípady, keď objektívne časové údaje o smrti fyzickej osoby nebude možné stanoviť.

Okresný súd sa podľa sťažovateľa nevysporiadal s jeho právnou argumentáciou formulovanou počas prvostupňovej fázy konania a odôvodnenie jeho rozsudku je tak nepresvedčivé predovšetkým v otázke povahy zmluvy o dôchodku z pohľadu doby, na ktorú bola uzavretá, ako aj z hľadiska povahy smrti fyzickej osoby ako právnej skutočnosti. Odôvodnenie rozsudku okresného súdu tak nezodpovedá § 157 ods. 2 OSP, a tým *„... zároveň znemožňuje vyjadriť sa relevantným spôsobom k tomu, ako sa vysporiadal s našou právnou argumentáciou, tak aby náš nesúhlas s právnymi závermi súdu prvého stupňa bol predmetom preskúmania odvolacím súdom. Uvedený postup súdu prvého stupňa je zároveň i odňatím práva konať pred súdom.“*

V odvolaní sťažovateľ ďalej argumentoval nesprávnym vykonávaním listinných dôkazov, ktoré malo byť v rozpore s § 129 ods. 1 OSP, pričom z týchto dôkazov potom okresný súd pri rozhodovaní vychádzal. I takto malo dôjsť zo strany okresného súdu k odňatiu možnosti sťažovateľa konať pred súdom.

Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 11 Co 54/2011-154 z 12. júla 2011 napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil, keď sa *„v celom rozsahu po skutkovej a právnej stránke“* stotožnil so závermi okresného súdu. Sťažovateľ podľa názoru krajského súdu *„vo svojom odvolaní neuviedol žiadnu podstatnú skutočnosť majúcu sa následok úvahu o prípadnej vade v procesnoprávnom postupe prvostupňového súdu, resp. o prípadnej nesprávnosti rozhodnutia súdu prvého stupňa“*. Ku kvalite odôvodnenia prvostupňového rozsudku krajský súd uviedol, že *„prvostupňový súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia uviedol stručne rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská oboch procesných strán k prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania a citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávaný prípad a z ktorých vyvodil svojej právne závery. Závery,*

ktoré prijal, primerane vysvetlil. Z odôvodnenia jeho rozsudku nevyplýva jednostrannosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. ... Z obsahu spisu vyplýva, že súd prvého stupňa v napadnutom rozsudku v dostatočnej miere uviedol, v čom spočíva podstata námietok odporcu majúcich pre vec podstatný význam a okolnosti medzi účastníkmi sporné (otázka platnosti Zmluvy o poskytovaní plnenia z Podporného dôchodkového fondu S. zo dňa 24.7.1995 a právneho posúdenia vzťahu z nej vyplývajúceho, otázka platnosti Výpovede z tejto zmluvy zo dňa 26.10.2009) a dostatočne sa s nimi skutkovo i právne vypořiadal.“.

Krajský súd konštatoval, že na pojednávaní 11. novembra 2010 síce okresný súd „neoboznámil listinné dôkazy, ktoré predložil právny zástupca navrhovateľky v priebehu svojho prednesu. Zároveň je však nutné skonštatovať, že týmto postupom neodňal odporcovi ním tvrdenú možnosť vyjadriť sa k týmto dôkazom vzhľadom k tomu, že priamo na pojednávaní súdu mu boli tieto listinné dôkazy doručené a mal (s poukazom na odročenie pojednávania na deň 20.1.2011) dostatočný priestor sa s nimi oboznámiť a vyjadriť sa k nim.“.

Odvolací rozsudok krajského súdu sťažovateľ napadol dovolaním, ktorého prípustnosť založil na dôvode podľa § 237 písm. f) OSP. Odňatie možnosti konať pred súdom označil zároveň aj za spôsobilý dovolací dôvod, ktorý bol naplnený v dôsledku toho, že „odvolací súd svoje rozhodnutie... neodôvodnil v súlade s ustanovením § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, keď sa nevysporiadal s prevažnou väčšinou našich námietok uvedených v odvolaní ako aj počas prvostupňového konania“. Následne v dovolaní sťažovateľ predniesol rekapituláciu dôvodov uvedených v jeho odvolaní, s ktorými sa podľa jeho názoru odvolací súd nevysporiadal. Uviedol, že „i keď má odvolací súd právo obmedziť sa v odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku na skonštatovanie správnosti dôvodov rozhodnutia súdu prvého stupňa, v tomto prípade bol takýto postup odvolacieho súdu nesprávny a nezlučiteľný so zásadou spravodlivého súdneho konania, pretože ani prvostupňový súd a následne ani odvolací súd sa v odôvodnení svojich rozhodnutí nevysporiadali vecne s námietkami žalovaného proti tvrdenému nároku

žalobkyne, pričom odvolací súd sa nezaoberal vecnými ani právnymi dôvodmi odvolania, ktoré smerovali proti správnosti rozhodnutia súdu prvého stupňa. V takomto prípade nepostačovalo skonštatovať údajnú správnosť dôvodov rozhodnutia súdu prvého stupňa. Našimi námietkami uvedenými v odvolaní... sa odvolací súd prevažne vôbec nezaoberal a ani ich nevyriešil. Išlo pritom o námietky pre vec významné, smerujúce práve proti dôvodom uvedeným v rozsudku súdu prvého stupňa.“.

Podľa názoru sťažovateľa krajský súd využil § 219 ods. 2 OSP aj v prípadoch tých odvolacích námietok, ktoré boli prvýkrát prednesené až v odvolaní, a tak sa „s touto právnou argumentáciou nemohol vysporiadať odkazom na odôvodnenie rozsudku prvostupňového súdu, ale v súlade s ustanovením § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku mal svoje rozhodnutie v tomto smere odôvodniť“. Išlo predovšetkým o ťažiskovú odvolaciu námietku nesprávneho právneho posúdenia zmluvy o dôchodku ako zmluvy uzavretej na dobu určitú aj ako zmluvy, pri ktorej v dôsledku § 27 ods. 8 zákona o bankách nastal dôvod nemožnosti plnenia záväzku z nej vyplývajúceho.

Najvyšší súd ako súd dovolacích uznesením z 29. novembra 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 206/2011 dovolanie sťažovateľa ako procesne neprípustné odmietol. Konštatoval, že z § 238 OSP prípustnosť podaného dovolania nemožno vyvodiť, a pri skúmaní dôvodov prípustnosti dovolania podľa § 237 OSP sa osobitne zamerail na dôvod podľa § 237 písm. f) OSP, teda na sťažovateľom tvrdené odňatie možnosti konať pred súdom v dôsledku nedostatočného odôvodnenia rozsudku krajského súdu.

Podľa názoru najvyššieho súdu v sťažovateľovej veci konajúce súdy „pri prejednávaní a rozhodovaní veci postupovali v súlade s právnymi predpismi a odporkyni neznemožnili uplatniť procesné práva priznané jej právnym poriadkom na zabezpečenie jej práv a oprávnených záujmov“. Najvyšší súd dospel k záveru, že „súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská procesných strán k prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania a citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávaný prípad a z ktorých vyvodil svojej právne závery. Prijaté

právne závery primerane vysvetlil. Z odôvodnenia jeho rozsudku nevyplýva jednostrannosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Súd prvého stupňa primerane vysvetlil, že medzi účastníkmi došlo k uzavretiu Zmluvy o poskytovaní plnenia z Podporného dôchodkového fondu, ktorú posúdil ako zmluvu o dôchodku uzavretú v zmysle § 842 a nasl. Občianskeho zákonníka na dobu určitú a neurčitého trvania. Uzavrel, že výpoveď z predmetnej zmluvy o dôchodku z 26. októbra 2009 daná navrhovateľke odporkyňou je v rozpore so zákonom a ako právny úkon neplatná (§ 39 Občianskeho zákonníka) a zmluvné strany sú povinné si podľa zmluvy aj naďalej poskytovať plnenia. Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia v súlade s ustanovením § 219 ods. 2 O. s. p. skonštatoval správnosť skutkových a právnych záverov súdu prvého stupňa a v dostatočnej miere uviedol, v čom spočíva podstata námietok odporkyne a dostatočne sa s nimi skutkovo a právne vysporiadal. Jeho rozhodnutie nemožno považovať za svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné, pretože odvolací súd sa pri výklade a aplikácii zákonných predpisov neodchýlil od znenia príslušných ustanovení a nepoprel ich účel a význam.“.

K námietke nesprávneho právneho posúdenia veci najvyšší súd uzavrel, že ono „je síce relevantným dovolacím dôvodom, samo osebe ale prípustnosť dovolania nezakladá (nemá základ vo vade konania v zmysle § 237 O. s. p. a nespôsobuje zmätočnosť rozhodnutia). I keby teda tvrdenia odporkyne boli opodstatnené, ňou uvádzané skutočnosti by mali za následok vecnú nesprávnosť napadnutých rozhodnutí, nezakladali by ale prípustnosť dovolania podľa § 237 O. s. p. V dôsledku toho by posúdenie, či súdy použili na zistený skutkový stav správny právny predpis a či ho aj správne aplikovali, prichádzalo do úvahy až vtedy, keby dovolanie bolo procesne prípustné. O taký prípad ale v danej veci nejde.“.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľ po rekapitulácii priebehu konania v jeho veci tvrdí, že k porušeniu základného práva na súdnu ochranu i jeho práva na spravodlivé súdne konanie došlo tým, že „Najvyšší súd... odmietol naše dovolanie napriek tomu, že bola daná prípustnosť dovolania, a to podľa ustanovenia § 237 písm. f/

Občianskeho súdneho poriadku“, ako aj tým, že „*Najvyšší súd... neodôvodnil svoje rozhodnutie v súlade s ustanovením § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku.*“. V relácii k dôvodom tvrdenej vady podľa § 237 písm. f) OSP sťažovateľ odkazuje na odôvodnenie jeho dovolania a zdôrazňuje, „*že značná časť právnej argumentácie bola prednesená až počas odvolacieho konania. Prvostupňový súd sa ňou preto logicky nemohol zaoberať. Následne odvolací súd sa s tou právnou argumentáciou nemohol vysporiadať odkazom na závery súd prvého stupňa. Išlo pritom o právnou argumentáciu pre vec významnú napádajúcu platnosť zmluvy, z ktorej žalobkyňa odvodzovala svoje právo na plnenie, ako aj odôvodňujúcu zánik žalobkyňou uplatňovaného práva.*“.

Podľa sťažovateľa i najvyšší súd sa v odôvodnení svojho uznesenia „*výslovne zaoberá aj posudzovaným prípadom, avšak len všeobecne. Nevenuje sa podstatným, konkrétnym dôvodom uvedeným v dovolaní.*“. K ôsmim konkretizovaným námietkam právno-argumentačného charakteru, ktoré sťažovateľ vytkol odvolaciemu súdu v podanom dovolaní, dovolací súd podľa sťažovateľa konštatoval, že „*odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu ako celok spĺňa parametre zákonného odôvodnenia. Dovolací súd už ale neuviedol, prečo sa odvolací súd s našou argumentáciou uvedenom v odvolaní nemusel zaoberať. ... Ak dovolací súd prišiel k právnemu záveru o dostatočnom odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu, mal v súlade s právom na spravodlivý proces odôvodniť, s ktorými konkrétnymi dôvodmi uvedenými v odvolaní sa nemusel odvolací súd zaoberať, pretože neboli pre rozhodnutie významné a ako sa vysporiadal s argumentmi pre vec významnými. Dovolací súd však takto nekonal a napriek rozsiahlemu odôvodneniu svojho rozhodnutia sa nezaoberal podstatnými právnymi argumentmi uvedenými v dovolaní, ktoré obchádza všeobecnými konštatovaniami.*“.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd meritórne takto rozhodol:

„*Základné právo sťažovateľa S., a. s. v skratke S., a. s. podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. 11. 2011, sp. zn. 5 Cdo 006/2011, porušené bolo.*

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. 11. 2011, sp. zn. 5 Cdo 206/2011, a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, aby v nej znovu konal a rozhodol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný úplne nahradiť sťažovateľovi trovy konania do 3 dní od právoplatnosti tohto uznesenia, k rukám advokáta JUDr. R. K.vasnicu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Teda úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia.

Dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

V úvode odôvodnenia svojho rozhodnutia ústavný súd musí zdôrazniť, že za predmet prieskumu mu sťažovateľ záväzne určil (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde) uznesenie najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho. To je významné hodnotiace kritérium na kontrolu ústavnosti napadnutého rozhodnutia. Dovolanie v občianskom súdnom konaní je totiž mimoriadnym opravným prostriedkom, v dôsledku ktorého dovolací súd môže zasiahnuť do už odvolacím súdom právoplatne nastoleného stavu právnej istoty účastníkov konania o predmete konania. Preto dovolanie neslúži na nápravu akýchkoľvek väd prvostupňovej

alebo druhostupňovej fázy základného konania, ale len vád, ktorých závažnosť zákonodarca povýšil nad už spomenutú právnu istotu účastníkov konania.

Podľa § 237 písm. f) OSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Podľa sťažovateľa *„odňatie možnosti konať pred súdom spočíva v tom, že odvolací súd svoje rozhodnutie... neodôvodnil v súlade s ustanovením § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, keď sa nevysporiadal so žiadnou z našich námietok uvedenou v odvolaní ako aj počas prvostupňového konania.*

Odvolací súd sa v rozpore so zákonom nevysporiadal s právnou argumentáciou“ obsiahnutou v jednotlivých odvolacích bodoch.

Najvyšší súd považoval uvedené námietky sťažovateľa za námietky poukazujúce na nedostatočné odôvodnenie rozsudku krajského súdu a nesprávne právne posúdenie veci.

1. Najvyšší súd najprv posúdil, či odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku krajského súdu zodpovedá judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva. Konštatoval, že *„rozhodnutia súdov nižších stupňov zodpovedajú požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí v zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení“*.

Ústavný súd už vo svojej rozhodovacej činnosti uviedol, že vada konania podľa § 237 písm. f) OSP znamená porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 261/06). Ústava však neupravuje, aké dôsledky majú prípady porušenia práva na súdnu ochranu a jednotlivé procesné nesprávnosti, ku ktorým dochádza v konaní pred súdmi, ani neustanovuje predpoklady ich možnej nápravy v opravnom konaní. Bližšiu úpravu ústavou garantovaného práva na súdnu ochranu ustanovuje v zmysle čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy Občiansky súdny poriadok, ktorý predpokladá aj možnosť vzniku procesných pochybení v občianskom súdnom konaní. V nadväznosti na podstatu, význam a procesné dôsledky pochybení upravuje tento procesný kódex aj podmienky,

za ktorých možno procesné nesprávnosti napraviť v dovolacom konaní. S niektorými najzávažnejšími, taxatívne vymenovanými procesnými vadami, ktoré zakladajú tzv. zmätočnosť, spája Občiansky súdny poriadok priamo prípustnosť dovolania podľa § 237, pričom vady tejto povahy sú zároveň aj prípustným dovolacím dôvodom podľa § 241 ods. 2 písm. a) OSP. Aj niektorým ďalším vadám inej procesnej povahy majúcim za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (tzv. iným vadám konania) pripisuje Občiansky súdny poriadok význam, avšak na rozdiel od taxatívne vymenovaných väd ich považuje za relevantný dovolací dôvod [§ 241 ods. 2 písm. b) OSP], ktorý možno uplatniť iba v takom dovolaní, ktoré je procesne prípustné; vada takejto povahy sama osebe však prípustnosť dovolania nezakladá. Ústavný súd v spojitosti s uvedeným ďalej poznamenáva, že na posúdenie prípustnosti dovolania je zásadne príslušný dovolací súd (napr. IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 499/2011).

So zreteľom na právne závery ústavného súdu vyjadrené v niektorých jeho nálezoch (II. ÚS 261/06, I. ÚS 393/08 a I. ÚS 342/2010) treba dodať, že je vždy vecou individuálneho posúdenia v každom jednotlivom prípade, aké dôsledky majú procesné nedostatky, ku ktorým došlo v postupe súdov v rámci občianskeho súdneho konania (II. ÚS 148/09). Keďže dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno výnimočne (len v osobitne zákonom ustanovených prípadoch) napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, smeruje proti rozhodnutiu, ktoré už nadobudlo atribúty záväznosti a nezmeniteľnosti, dochádza v dovolacom konaní v istom zmysle ku konfliktu dvoch do určitej miery protichodných (verejných) záujmov, a to záujmu na ochrane základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a záujmu na ochrane právnej istoty ako ústavného princípu vyplývajúceho z čl. 1 ústavy. Vzhľadom na princíp právnej istoty, ktorý do určitej miery „obmedzuje“ právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, treba rozhodujúce otázky v dovolacom konaní posúdiť aj z pohľadu vzájomného vzťahu oboch týchto ustanovení.

Ústavný súd sa už k tejto otázke vyjadril v náleze sp. zn. IV. ÚS 481/2011 z 10. novembra 2011, v ktorom k obdobnej argumentácii, ako uplatnil sťažovateľ vo svojej

sťažnosti, citoval z uznesenia najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 97/2010-124 z 22. septembra 2009, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Na posúdenie prípustnosti dovolania – aj z aspektov vyplývajúcich z ustanovenia § 237 písm. f) OSP – je zásadne príslušný dovolací súd (viď IV. ÚS 238/07). Na základe uznesenia občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky bol v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 111/1998 (správne má byť R 11/1998, pozn.) uverejnený rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. augusta 1997 sp. zn. 2 Cdo 5/1997, v zmysle ktorého, konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.) aj vtedy, ak odvolací súd svoj právny záver riadne neodôvodnil, takže jeho rozsudok zostal nepreskúmateľný.

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu je názor zaujatý v uvedenom judikáte plne opodstatnený aj v prejednávanej veci a dovolací súd ani v danom prípade nemá dôvod odkloniť sa od tohto názoru. Dovolací súd nesúhlasí s tvrdením žalobcu, že je neudržateľný názor zaujatý v judikáte R 111/1998 (správne má byť R 11/1998, pozn.). Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý rozhoduje v tejto veci, pri doterajšom rozhodovaní vždy dôsledne zastával názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladá (len) tzv. inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p., nie však procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p. (porovnaj napríklad rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 249/2008, 3 Cdo 290/2009, 3 Cdo 338/2009). Právna kvalifikácia nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu nižšieho stupňa ako dôvodu zakladajúceho (len) tzv. inú vadu konania pritom vyplýva aj z rozhodnutí iných senátov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 140/2009, 2 M Cdo 18/2008, 4 Cdo 310/2009 a 5 Cdo 290/2009).“

V označenom náleze, ale aj v následnej svojej rozhodovacej činnosti (napr. IV. ÚS 499/2011) ústavný súd citovaný názor najvyššieho súdu v plnej miere akceptoval a považoval ho za ústavne konformný.

Najvyšší súd preto nemohol brať zreteľ len na sťažovateľom zdôrazňované právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, ale musel dbať aj na to, aby zachoval ústavnoprávne

relevantnú rovnováhu medzi týmto právom a ústavným princípom právnej istoty podľa čl. 1 ods. 1 ústavy, ktorý bol vyjadrený právoplatnými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu.

Najvyšší súd pri riešení otázky prípustnosti podaného dovolania správne uprednostnil ústavný princíp právnej istoty, lebo sťažovateľom namietaný nedostatok odôvodnenia rozsudku krajského súdu (ako aj okresného súdu) nevykazoval znaky odňatia možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) OSP. Z priložených rozhodnutí totiž vyplýva, že krajský súd stručne uviedol rozhodujúci skutkový stav vychádzajúci z rozsudku okresného súdu, opísal priebeh konania, stanoviská oboch procesných strán k prerokúvanej veci, obsah odvolania a s odkazom na § 219 ods. 2 OSP poukázal na odôvodnenie rozsudku okresného súdu, s ktorým sa stotožnil, pričom doplnil ďalšie dôvody na podporu jeho správnosti. Krajský súd právne závery primerane vysvetlil (najvyšší súd sa pritom ich správnosťou nezaoberal). Najvyšší súd tak vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel k plne akceptovateľnému záveru, že skutkové a právne závery krajského súdu nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 ústavy a že odôvodnenie ako celok spĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 OSP). Za porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nemožno považovať to, že krajský súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sťažovateľa.

2. Najvyšší súd preskúmal aj námietku nesprávneho právneho posúdenia veci (otázku, či je zmluva o dôchodku zmluvou na dobu určitú alebo neurčitú), pričom uviedol, že *„nesprávne právne posúdenie veci... je síce relevantným dôvodom, samo osebe ale prípustnosť dovolania nezakladá (nemá základ vo vade konania v zmysle § 237 O. s. p. a nespôsobuje zmätočnosť rozhodnutia). I keby teda tvrdenia odporkyne boli opodstatnené, ňou uvádzané skutočnosti by mali za následok vecnú nesprávnosť napadnutých rozhodnutí, nezakladali by ale prípustnosť dovolania podľa § 237 O. s. p. V dôsledku toho, by posúdenie, či súdy použili na zistený skutkový stav správny právny predpis a či ho aj správne aplikovali, prichádzalo do úvahy až vtedy, keby dovolanie bolo procesne prípustné. O taký prípad ale v danej veci nejde.“*

Podľa napadnutého uznesenia najvyššieho súdu teda nesprávne právne posúdenie veci nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) OSP, ale predstavuje iba relevantný dôvod procesne prípustného dovolania.

3. Najvyšší súd sa tak dostatočným spôsobom vysporiadal so všetkými dôvodmi dovolania v rozsahu potrebnom na rozhodnutie o prípustnosti dovolania. V tomto rozsahu (potrebnom na posúdenie prípustnosti dovolania a bez toho, aby najvyšší súd posudzoval správnosť skutkových alebo právnych záverov krajského súdu) najvyšší súd v napadnutom uznesení podľa názoru ústavného súdu dostatočne reagoval aj na námietky sťažovateľa smerujúce už aj proti rozsudku okresného súdu, ktoré podľa sťažovateľa neboli zodpovedané ani rozsudkom krajského súdu a ani napadnutým uznesením najvyššieho súdu (argumentácia týkajúca sa toho, či je zmluva o dôchodku zmluvou na dobu určitú alebo neurčitú, ako aj platnosť tejto zmluvy). Vo vzťahu k námietkam týkajúcim sa vo svojej podstate vecnej nesprávnosti rozsudku krajského súdu (právny názor o dobe trvania zmluvy o dôchodku) ústavný súd zdôrazňuje, že v rámci konania o sťažnosti sa mohol zaoberať iba namietaným porušením základných práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu, a nie prípadným porušením základných práv rozsudkom krajského súdu.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že právny názor, na ktorom je založené namietané uznesenie najvyššieho súdu odmietajúce dovolanie sťažovateľa z dôvodu jeho neprípustnosti, ako aj celé odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sú z ústavného hľadiska akceptovateľné a v okolnostiach danej veci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnymi názormi najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti týchto názorov a nezakladá ani právomoc ústavného súdu nahradiť právne názory najvyššieho súdu svojimi vlastnými.

S odvolaním sa na tieto skutočnosti a závery ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, ústavný súd nemohol rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa, ktoré sú viazané na to, že sťažnosti bude vyhovené.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. apríla 2012